

Haukan pesäpaikan vapaaehtoinen huomiointi

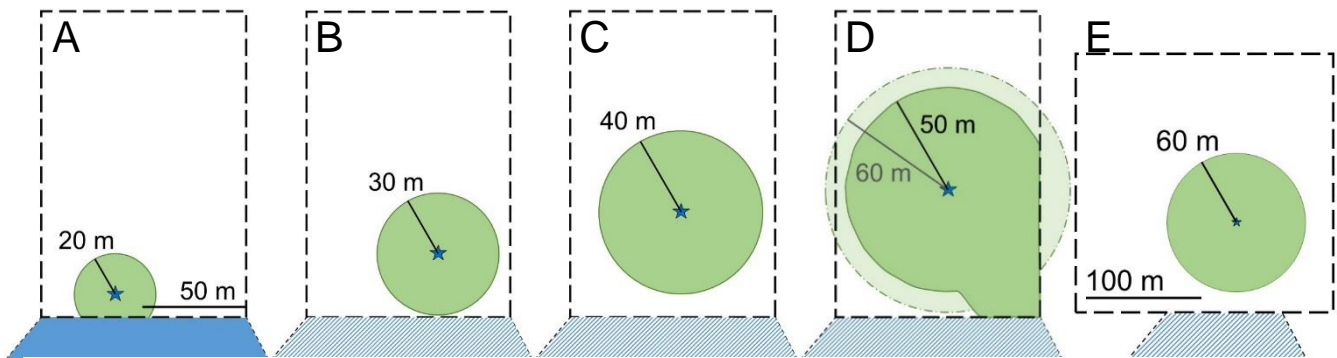
Haukanpesä on merkki hyvästä metsästä

Hiirihaukan, mehiläishaukan tai kanahaukan pesä on osoitus monimuotoisesta metsäluonnosta. Haukkojen valitsemista metsistä löytyy usein muita huomionarvoisia metsälajeja. Jotkin lajit, kuten pikkulinnut, hakeutuvat haukkareviireille turvaan omilta saalistajiltaan ja pöllöt pesivät vanhoissa haukanpesissä.

Haukat ovat vähentyneet, minkä seurauksena hiirihaukka ja mehiläishaukka luokitellaan uhanalaisiksi ja kanahaukka silmälläpidettäväksi lajiksi. Niiden pesintään varttuneissa metsissä sisältyy riskejä: pesäpuu voi kaatua hakkuussa tai reviiri voi muuttua hakkuun seurauksena asumiskelvottomaksi. Metsänomistaja voi vapaaehtoisesti huomioida haukanpesän ympäristöineen metsänsä käsittelyssä. Kokemuksen mukaan metsänomistajat suhtautuvat usein asiaan myönteisesti ja pesän huomioonin ansiosta pesät säilyvät asuttuina pidempään. Myös metsäsertifiointi edellyttää uhanalaisten lajien elinpaikkojen turvaamista metsänkäsittelyssä. Petolinnut, niiden pesät, munat ja poikaset ovat rauhoitettuja.

Haukan pesinnän turvaamisessa auttavat seuraavat vapaaehtoiset toimenpiteet:

- **Säästöalue.** Pesäpuun ympärille jätetään suojaksi metsää, jota ei hakata tai käsitellä voimakkaasti. Metsänomistaja päättää säästöalueen koon.
 - Säästöalue voi olla eri-ikäisrakenteista metsää, jossa voi tehdä poimintahakkuuta. Pesäpuun lähiympäristö säilytetään luonnontilaisena 20 metrin säteellä.
 - Säästöalueen on hyvä olla yhteydessä muuhun metsään (kuvat 1A, B, D).
 - Leimikon pinta-alan edellyttämä säästöpuumäärä kannattaa keskittää säästöalueelle.
 - Säästöalue säilytetään joko pysyvästi (esim. metsäsertifiointin edellyttämät säästöpuut) tai ainakin niin kauan kuin pesä on puussa. Jos säästöalue ei ole pysyvä, jätä tarpeeksi iso säästöalue ($\geq 0,5$ ha), jotta sen hakkuu on kannattavaa myöhemmin.
 - Säästöalue rajataan maaston muotoja hyödyntäen niin, että tuulenkaatojen riski pienenee.

Kuva 1. Säästöalueiden (vihreä) esimerkkirajauksia riippuen pesäpuun (tähti) sijainnista leimikolla (suorakaide). Myös muu raja-alue kuin ympyrä on mahdollinen. Leimikon koko 1,5 ha (A–D) tai 5 ha (E). Sininen alue: varttunut kasvatusmetsä; siniviihoitus: nuori kasvatusmetsä. Säästöalueen suosituskoko riippuu lajista ja yhteydestä muuhun metsään; A–E: hiirihaukka, C–E: mehiläishaukka, D 60m, E: kanahaukka. Pienempi säästöalue voi riittää, jos yhteys muuhun metsään säilyy (B mehiläishaukalle, D 50 m kanahaukalle). Hankalimmassa tapauksessa pesä on leimikon keskellä (D). Tällöin kannattaa selvittää, voiko hakkuuta viivästyttää tai löytyykö tilalta vaihtoehtoisia hakkuukohteita.

- **Hakkuun viivästyys** haukan pesämetsässä tai **hakkuu** tilan **vaihtoehtoisella metsäkohteella**. Näin pesinnälle saadaan lisävuosia.
- **Ajoitus.** Hakkuut ja metsänkäsittelyt tehdään mieluiten pesimäkauden ulkopuolella. Pesimäkausi vaihtelee maantieteellisesti ja lajeittain. Hiiri- ja kanahaukan pesinnän herkintä aikaa on 15.3.–31.7., mehiläishaukan 1.5.–31.8. Toiminta pesän lähellä pesimäkaudella voi johtaa pesinnän tuhoutumiseen.

Säästöalueen vaikutus metsänomistajan metsätalouteen

Metsänomistaja saa vähemmän tuloja jättäessään osan leimikosta säästöalueeksi. Kustannusvaikutuksia minimoivat:

- Säästöalueen rajaaminen siten, että yhteys muuhun metsään säilyy. Tällöin pienempi säästöalue riittää.
- Säästöalueelta pesäpuun ja sen lähipuiden tulkinta metsäsertifioinnin edellyttämiksi säästöpuiksi.
- Säästöalueen hakkuu sitten, kun pesä on autoitunut, jolloin tulonmenetys ei ole pysyvää. Jäljelle jätetään sertifioituneita säästöpuut.
- Metsänomistajan muut hakkuumahdollisuudet.

Säilytä myös vaihtopesät

Haukkareviirillä on yleensä 1–3 pesäpuuta. Haukat voivat pesiä monta vuotta samassa pesässä tai vaihtaa välillä pesää. Joskus haukan käyttämä pesä tuhoutuu ennen pesintää tai pesinnän alkuvaiheessa. Haukkapari ei ehdi rakentaa uutta, mutta vaihtopesä turvaa pesinnän. Vaihtopesillä on merkitystä myös saalistajien ja loisten välttelyssä. Tiedossa olevan pesäpuun lähiympäristöstä (<400–500 m) kannattaa etsiä vaihtopesäpuuta. Myös niiden säilyttäminen on tärkeää.

Lisätietoja:

Toimintaohje metsäammattilaisille:

www.luomus.fi/fi/pesapaikkojen-saastaminen > Toimintaohje metsäammattilaisille

Pesäpaikkojen säästäminen, haukanpesän tunnistaminen:

www.luomus.fi/fi/pesapaikkojen-saastaminen > Haukanpesän tunnistaminen

METSO-petolintuhanke: www.luomus.fi/fi/metso-petolintuhanke

